

118

AD
GENESEOS CAP. II. III.
SUETHICE VERTENDUM
OBSERVATIONES

QUAS
VENIA AMPL. ORD. PHILOS. UPSAL.

PRÆSIDE
G U S T A V O K N Ö S
S. TH. DOCT.
LITT. ORIENTAL. PROF. REG. ET ORD.

PRO LAUREA
P. P.
OTTO JOEL GUMÆLIUS
Collega Scholæ Strengnes:
Sudermanno - Nericius

IN AUDIT. GUST. DIE XXI APRIL MDCCXXI.
H. A. M. S.

P. IV.

U P S A L I E ,
EXCUDEBANT REGIE ACADEMIE TYPOGRAPHI.

Interprete reddere per *Manna*, minus aptum videtur. Aliud enim est *Manna*, quod Israëlitis in deserto in cibum datum est; unde non potest non offendere. Neque mox intelligitur, hoc a masculino *man* formatum, quod potius esset *manninna*. Præstat igitur usitatora vocabula *quinna* vel fortasse potius *hustru* adhibere, addita notula, indicante quod in lingua originali occurrat vocabulum (רִנָּה) a voce *man* (מַן) formatum, perinde ac si Sue- thice diceretur *manna* vel *manninna*. Vertendum igitur: *Denna skall hetा quinna (vel hustru) addito signo notilæ, ty af mannen är hon tagen.*

Vers. 24.

Vetus: *Fördenskull skall en man öfvergifva fader och moder, och blifva vid sina hustru, och skola varda till ett kött.*
 Novus: *Derföre må en man öfvergifva sin fader och sin moder: men vid sin hustru skall han blifva, så att de varda till ett kött.*

In versione sua respexisse videtur Novus Interpres quod recte observavit J. D. Michaëlis, non his indicari, licitum esse deserere patrem et matrem, sed tantum gravius adhuc esse peccatum deserere uxorem, quemadmodum dicitur Deus poscere amorem in proximum, non sacrificium, quamvis sacrificia quoque lege præscripta fu-

erint, quod modo significat Deum præ Sacrificiis rationem habere amoris in proximum. Quod vero ad בשר adtinet, vim quandam huic hoc præcipue loco voci inesse, non negare possumus, cum e viro desumpta dicatur uxor, caro e carne, adeo ut sint una caro. Crediderimus vero בשר vix aliud esse quam vehiculum personalitatis, quemadmodum נפש et reliqua, adeo ut recte vertatur בשר אחר solo vocabulo *ett*, ויהי לבשר אחד och de skola vara *ett*. Non enim necessarium est vertere *varda till ett*, cum illud *till hebraismum redoleat*, quem respuit vernacula. Unum vero erunt, non modo *una caro seu unum corpus*, sed in universum, qua mentem, animum, cor, erunt unum et una quasi persona, quod optime redditur *ett*.

Cap. III. Vers. I.

Vetus: — Ja, skulle Gud hafva sagt, Jf skolen ikke åta af allahanda tråd i luftgårdenom? Novus: Skulle väl Gud hafva gifvit sådan befallning, Jf skolen ikke åta af något tråd i trädgården.

Sensum neuter rite expressit, qui hic est: "num ulia arbor excepta? num vetitum, fructu omnium vesci?" Redendum igitur: Skulle väl Gud hafva sagt, Jf skolen ikke åta af alla tråd i luftgården?

Vers. 3.

Vetus: Men af frukten af det trå, som är midt i luftgårdenom, hafver Gud sagt, åter ikke deraf och kommer ikke heller dervid att *F* icke dö. Novus: men hvad angår detta trådets frukt, som står här i trågården, har Gud beslatt: *F* skolen ikke åta deraf, och ikke röra dervid, att *F* icke skolen dö.

Neque placet af neque hvad angår, neque opus est addere ikke heller, sed ita reddendum videtur: Men om det trådets frukt, som är midt uti luftgården, hafver Gud sagt: åter ikke deraf och rörer ikke dervid, att *F* icke må dö.

Vers. 6.

Vetus: Och quinna sät till att tråt var godt att åta af, och ljusligt uppå se, oeh det ett ljusligt trå var, efter det gaf förstånd. Och tog af fruktens, och åt, och gaf desslikes sinom man deraf, och han åt. Novus: När nu quinna tyckte, att trådet dugde att åta utaf, att det fågnade ögonen, och berömdes såsom tjenligt, att gifva förstånd; tog hon af frukten, och åt, och gaf desslikes sin man med sig, att han åt.

Levi modo adhibita immitatione, veterem hic versionem servandam putamus, atque ita reddendum: Och quinna sät, att trådet var godt till föda, och att det var angenämt för ögonen, och ett begärligt tråd, emedan det gaf förstånd, och hon tog af dess frukt och åt; och gaf tillika sin man, och han åt. Habet vero de Wette: dass er eine Lust für

die Augen und lieblich anzuschauen. Optime quidem reddidit חָנָה per Lust, cum proprie sit objectum desiderii, sed idem omnino quod mox præcedentia verba involvere quoque sequentia. לְחַנֵּר חָנָה, vix credimus, quamvis consensit Gesenius, qui ita habet: "שָׁבֵל klug, verständig handeln. Hiph. 1) ansehn. 1 Mof. 3, 6: וְגַחֲנֵר הַצֹּעֶד לְחַנֵּבְלִיל und der Baum war lieblich anzusehn. Vulg. aspectu delectabile. Im Chald. חָנָה s. v. a. טְבִיעָה intueri welches, der Chald. auch a. d. St. braucht. Arab. حَنْوَة Gestalt, Ansehn einer Sache. 2) Acht geben. 3) Einsicht haben, klug, verständig seyn und werden. 4) s. v. a. حَظْيَة Glück haben (in einer Unternehmung). — Die beyden letztern Bedeutungen kommen auch causativ vor, daher 5) klug machen, belehren Ps. 32, 8. 6) beglücken, gedeihen lassen." LXX vero adhibuerunt vocabulum κατανοῆσαι, et Vater in Commentario reddidit: *angenehm dadurch, dass er verständig mache, quod probandum videtur, cum hoc præcipuum fuerit incitamentum ad esum, præcipuumque quod adtulit serpens ad Evas seducendam argumentum, neque ita idem temere repetatur.*

Verf. 8.

Vetus: Och de hörde Herrans Guds röst gångandes i luft
gårdenom, då dagen svalkades, och Adam undslack sig med sine

hustru för Herrans Guds ansigte, ibland tråen i lustgårdenom. Novus: När de ock intemot aftonen hörde Herrans Guds röst, allt närmare och närmare i trädgården, ville Adam och hans hustru undsteka sig för Herran Gud ibland tråen i trädgården.

מִתְהַלֵּךְ referendum videtur ad Deum, non ad vocem, neque vertendum per simplex gā, sed potius framgā. בָּרוּת הַיּוֹם verti posset om aftenen. Et enim צְלָמָה vespertino tempore fecit aliquid et צְלָמָה vespera. Solet quoque in oriente aliquot horas ante solis occasum spirare ventus refrigerans. Atque ut Cap. XVIII; 1. dictione כָּהֵן, ita hic aliqua pars diei indicari videtur. Prästat vero, ad verbum vertere: dagens svalka, adeo ut ita reddatur hic versus: Och de hörde rösten af Jehovah Gud, som framgick uti lustgården vid dagens svalka, och undstek sig Adam och hans hustru för Jehovah Gud, ibland lustgårdens tråd.

Vers. 9. 10.

Vetus: Och Herren Gud kallade Adam, och sade till honom: Hvar åst du? Och han sade: Jag hörde dina röst i lustgårdenom, och fruktade mig: ty jag är naken: derföre undstek jag mig. Novus:—frankallade—. Denne svarade: Jag hörde din röst i trädgården, och blef rädd, ty jag är naken, och derföre undstek jag mig.

Pro kallade vel framkallade, ponendum videtur: ropaðe till Adam,— hvar är du? Pro fruktade mig, quod Germanismus, modo fruktade. Neque probamus och derföre. Sed nudum derföre retinendum videtur. Non quidem, nisi rarissime, deserendam vel in aliam quandam esse mutandam putamus simplicem, quam exemplar habet, particulat och, adeo ut hic quoque libenter poneremus: och undstak mig, nisi ambiguitatem quandam hoc loco habere videretur, quæ vix tollitur puncto distinctionis (ɔ) vel (ɔ). Ita enim adornandam esse versionem censemus, ut non eam tantum insipientibus clara sit, sed in primis legentibus et audentibus.

Vers. IX.

Vetus: Han sade — af det trå, om hvilket jag dig budit hafver, att du deraf icke åta skulle? Novus: Gud frågade — af det trå, om hvilket jag befallt dig, att du deraf icke skulle åta?

Cum Luthero, de Wette et veteri nostrati, retineri posse videtur: och Han sade, cum ipsa res doceat, hoc non ad Adamum, sed ad Deum referri. Bjuda vero sollempnus quam befalla, unde reddendum: hvarom jag budit dig, att icke åta deraf, vel cum veteri: att du deraf icke åta skulle.

Vers. 14.

Vetus: — förbannad wäre du öfver allt det som lif hafver, och öfver all djur på markene: du shall gå på din buk, och åta fôrd i alla dina lifsdagar. Novus: — blifve du en flyggelse för alla både tama och vilda djur i marken; på din buk shall du krypa, och åta stoft, så länge du lefver.

¶ hic non est comparativum. Sæpius enim synon. τῷ γένετο. Si retinendum förbannad, erit: wäre du förbannad inför (vel potius ibland) all fôrad och ibland alla djur på marken (omni animali abominandus)! På din buk shall du gå, och stoft shall du åta så länge du lefver, vel si magis placet, i alla ditt lîfs dagar.

Vers. 20. 21.

Vetus: Och Adam kallade sine hustrus namn Heva, derföre att hon en moder är åt allmø lefvandom. Och Herren Gud gjorde Adam och hans hustru kjortlar af skinn, och klädde uppå dem. Novus: Men Adam hade kallat sin hustrus namn Eva, efter hon skulle blifva moder åt alla lefvande. — gjorde kläder af skinn åt Adam och hans hustru, i hvilka Han lät dem klâdas.

Cur diceretur in plusquamperfecto hade kallat, non videmus. τὴν LXX vertunt ζαὶ, sed mox Cap. IV: 1. Eva. ἡνὶν facta est redi quidem potest hon vîrdt vel skulle blifva, sed tolerari posse videtur hon är alla lefvandes moder, cum

caussa addita non Adamo, sed scriptori adscribi possit. Offendit fortasse dici Deum fecisse vestimenta, iisdemque Adamum induisse, unde **וְשׁוֹעָד** explicandum videtur per decrevit, förordnade, låt klädas; led explicationi potius hoc reservandum, quam ipsi versioni inferendum.

Vers. 24.

Vetus: Och dref Adam ut: och satte för luftgården Eden, Cherubim, med ett bart huggande svård, till att förvara vägen till liffens tråd. **Novus:** Gud utdref Adam, och satte Cherubim framför Edens trågård, med ett brinnande och sig svängande svård, att förvara **Et.**

Hic, pariter ac vers. 22. pro Adam erit **månniskan**, nam de utroque, tum Adamo tum Eva, sermo est, adeo ut ita reddatur hic versus: **han** utdref **månniskan**, och satte öster om luftgården Eden Cheruberne med lågan af det blixtrande svårdet, att förvara vägen till lifvets tråd. **מִקְרָם** **efflich von**, Gesenius; **vor**, Luther et de Wette. Utrumque significat. Nos illud amplexi sumus, cum magis, quam hoc, sit definitum. De **מִקְרָם** hoc habet Gesenius: "1) Flamme. 2) blinkende Klinge des Schwertes. cf. **לְהַבָּה** Nah. 3, 3: **בְּחַלְבָּה לְהַבָּה** die Klinge des Schwertes." Nos figuram servandam putavimus.